

- [1] Útmutató az általános iskolai matematika tananyagának korrekciójához 1—4. osztály. Első rész. Országos Pedagógiai Intézet, Budapest, 1986. 6. old.
- [2] Útmutató az általános iskolai matematika tananyagának korrekciójához 5—8. osztály. Országos Pedagógiai Intézet, Budapest, 1987.
- [3] Hahn István: Naptári rendszerek és időszámítás. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983.
- [4] Természettudományi kisenciklopédia. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. (második kiadás) 793. old.
- [5] Kézikönyv a matematika 3. osztályos anyagának tanításához. Tankönyvkiadó, Budapest, 1983. (második kiadás) 344. old.
- [6] A. P. Juskevics: A középkori matematika története. Gondolat Kiadó, Budapest, 1982.
- [7] Keresztényi József: Az olimpiák története Olümpiától Moszkváig. Gondolat Kiadó, Budapest, 1980.

MÓKÁNÉ HALLÓK ZSUZSA
Miskolc

Könyvtári foglalkozás Weöres Sándor verseiből

Osztály: 4. osztály.

Téma: Weöres Sándor és versei.

A foglalkozás célja: A gyerekek versszeretővé nevelése. Felhívni a figyelmet nyelvünk színességére, szókincsünk gazdagságára. Megemlékezni Weöres Sándorról.

A foglalkozás menete.

1. Hangulatkeltés

Lemezről hallgassunk meg egy megzenésített verset Halász Judit előadásában! (*Csiribiri*)

Ki írta ezt a verset?

Mondjatok olyan költőket, akik gyerekeknek írtak verseket!

Hol találjuk meg itt a könyvtárban a köteteket?

2. Beszélgetés

Mit tudtok Weöres Sándorról?

Milyen verseit, köteteit ismeritek?

Felismerés képről.

(Utalni halálára, nevének kiejtésére.)

3. Célkitűzés

Ezen a foglalkozáson az ő verseivel játszunk, ismerkedünk.

Csoportmunka

Ha többet szeretnénk megtudni a költőről, hol nézünk utána?

1. asztal feladata:

Az *Új Magyar Lexikonban* nézzetek utána, mikor és hol született a költő!

Mi volt az első verseskötetének a címe?

2. asztal feladata:

Ugyanezekre a kérdésekre keressétek meg a választ a *Magyar Irodalmi Lexikonban*! Azt is derítsétek ki, hogy hívják a feleségét!

3. asztal feladata:

Nézzétek meg a katalógusban, hogy Weöres Sándornak milyen verseskötetei találhatóak meg a könyvtárunkban! Azt is nézzétek meg, hogy róla milyen tanulmány jelent meg, és ki írta!

A polcról hozzátok ide a köteteket!

4. asztal feladata:

A *Kincskereső* című irodalmi folyóirat néhány számát vegyétek el a polcról, és nézzétek meg, hogy van-e benne valami Weöres Sándorról, illetve tőle!

A feladatok számonkérése.

Most én mutatok nektek egy kötetet, amelyikben olvashattok a költőről. Címe: *Írók, képek*.

Ez a kötet több költőnk, írónk gyermek- és ifjúkorával ismerteti meg benneteket. A kötet végén található egy kislexikon. Itt megtaláljuk a legfontosabb életrajzi adatokat Weöres Sándorról.

Kérem, hogy minden csoport vegyen el egy-egy kötetet!

- Nézzétek meg, melyik oldalon írnak Weöres Sándorról!
- Milyen kötetei jelentek meg?
- Melyik évben jelent meg először a *Bóbita* című kötet?
- Hogy hívják a feleségét? stb.

4. feladat:

Játszani fogunk.

Mi lehet a vers címe?! Figyeljete jól, mivel a vers végén az egyes kifejezések-ből házat kell építeni. A vers egyes költői képeit kockákra lerajzolva megkaptátok. Ezekből kell a házat felépíteni úgy, hogy a képek sorrendje megegyezzen a vers-béli sorrenddel. Elmondom a *Vásár* című verset.

A kockákon lévő képek: alma, mézesbáb, kutyaszan, csizma, vándorcirkusz, elefánt.

A költő versei játékosak, ritmikusak, könnyen az ember szívébe lopják magukat. Ritmus nemcsak a versben, hanem az élet minden területén van.

5. feladat:

- Gyertek ki, álljunk körbe! Az első négy számot mondjuk egymás után úgy, hogy egyik mindig hangsúlyos legyen, s ez a hangsúly mindig tovább kerüljön.

1 2 3 4 1 2 3 4 1 2 3 4 stb.

- Elmondjuk a hónapok neveit is. Felfelé erősítünk, visszahalkítunk.
- A táblán Vasarely-képek vannak. Nézzétek meg ezeket a képeket! Láttok-e valamilyen hasonlóságot, azonosságot köztük? (Ismétlődés, szabályos ismétlődés)
Igen. Olyan, mint a ritmus.
Világunk csupa ritmus. Mit mond nektek ez a szó? Először a zene jut eszetekbe, joggal, mert a ritmus a zene legfontosabb eleme.
- Nézzük meg a szó jelentését! (*Magyar Értelmező Kéziszótár*)
Keressetek példákat a látható és hallható ritmusokra! Nézzetek körül!
(Ritmusra járnak a gépek, az autó, a traktor motorja, a vonat kerekei, a szer-
számgépek a gyárban.

Ritmikusan sorakoznak a házon az ablakok, az országút mellett a fák, a vilányoszlopok, a vasúti talpfák, a ruhákon a csíkok, a bolt polcain az áruk, a hegyoldalon a szőlőtőkék. A nappalok-éjszakák, évszakok váltakozása, a szívdobogás, a légzés stb.)

— Figyeld a véred lüktetését!

— A szívverést tapintsd ki a halántékodon!

6. feladat:

a) Mondogasd a saját nevedet, a vezeték és keresztnévedet többször egymás után! Keresd meg, milyen ritmus illik hozzá! Kopogd le!

b) A nevetekhez vagy más névhez találjatok ki folytatást! A népköltészet kedvelt műfaja a névcsőfoló.

Pl.: *Ádám!*

Kutya ül a hátán.

Bunkósbot a kezibe,

Ördög bújjon fejébe!

Próbáljunk meg az Orbán névre közösen kitalálni valamit!

ORBÁN — Melyik szó rímél rá?

Orbán, szemölcs nőtt az orrán.

Orbán, csúszkál az orrán.

Figyeljétek meg, hogy ír erről Petőfi az *Orbán* című versében!

„Komor, mogorva férjüi

volt Orbán,

Bár oly vidám hajnal pirult

Az orrán...”

— Keressétek ki Weöres Sándor *Orbán* című versét a *Bóbita* című kötetből. Olvasátok el!

— Próbáljatok meg ti is kitalálni ilyen névcsőfolókat!

Pl.: Jóska — *Megérett a sóska.*

Krisztina — *Kilyukadt a zoknija.*

Gyurka — *Sül a hurka.*

7. feladat:

A feladat a táblán van. A rímet képpel helyettesítettem.

Próbáljuk meg közösen megoldani!

Árnyak sora ül a réten,

Nyáj zsong be a faluvégen.

Zeng-dong sűrű raj a fákon,

Békák dala kel az árkon.

8. feladat:

Weöres Sándor versei között sok olyat találunk, amit kánonban mondhatunk. Keressétek ki a *Nyári este* című verset.

Adjuk elő a verset többféleképpen!

Hány sorból áll a vers?

a) 1—4. sor egy gyerek

7—10. sor egy másik gyerek

5—6. sor mindenki

11—12. sor mindenki

b) ketten mondják el a verset

- c) 1. sor 1. gyerek
 2. sor 2. gyerek
 3. sor 3. gyerek
 4. sor 4. gyerek
 5—6. sor mindenki
 7. sor 1. gyerek
 8. sor 2. gyerek
 9. sor 3. gyerek
 10. sor 4. gyerek
 11—12. sor mindenki

9. feladat:

A költő *Keresztöltés* című versét többféleképpen is olvashatjuk. Keressétek meg a verset a kötetben! Olvassuk el! Hogyan lehetne még?

10. feladat:

Egy másik Weöres Sándor-verssel is játszunk.

Címe: *Tavaszi változatok*

Az eredeti fel van írva a táblán:

*Új tavasz! itt vagy itt!
 Fond fűzérbe, karikába,
 Míg szél borzol a föld hajába,
 Rét és erdő ágait.*

- Mely sorvégek rímelnék? Nevezzük el ezeket azonos betűvel!
 a — b — b — a (ölelkező rím)

- Próbáljuk átírni a verset!

Cseréljük meg az egyes sorokat!

*Fond fűzérbe, karikába
 Rét és erdő ágait.
 Míg szél borzol a föld hajába,
 Új tavasz! itt vagy itt!
 a — b a — b (kereszttrím)*

- Hogy lehetne még?

*Új tavasz! itt vagy itt!
 Rét és erdő ágait
 Fond fűzérbe, karikába
 Míg szél borzol a föld hajába.
 a — a — b — b (párosrím)*

11. feladat:

Bujtatott verséneklés következik. Ismeritek a *Tavaszköszöntő* című verset. Kezdjük el énekelni, tapsra magunkban folytatjuk, újabb tapsra hangosan.

12. feladat:

Minden asztal külön feladatot kap.

I. asztal. A verssorok utolsó szavának magánhangzói hiányoznak; ezeket kell helyettesíteni.

*Furcsa ember az ...r...gy,
 Torkán mérges a m...r...gy,
 Egyszer úgy, egyszer ...gy,
 Az irigynek sose b...ggy.*

*Furcsa ember a b...z...g,
Nyelve csípős, mint a l...g,
Egyszer így, egyszer ...gy,
Hogy igazat sose t...dj.*

2. asztal. A hiányos rímhordozó kikeresése azonos tárgykört jelölő sorból.

*Volt egy szép / házacska, ládika, kosárka, házikert
Nőtt benne egy / körtefa, szederfa, almafa, cseresznyefa
Én azon az / almafán, körtefán, cseresznyefán, szederfán
Dinnyét szedtem / délelőtt, délután, hajnalban, éjszaka
Nagyot ugrott / Sárika, Marika, Emmuska, Évácska
Beszakadt a / házacska, kosárka, ládika, házikert*

3. asztal. Ki kell egészíteni a sorok végét!

*Elmebetsz a világba bíredér,
Rólad cincig a zsákban az!
De szomorú valóban ugyebár:
Rólad ordít az ólban a*

*Elmebetsz a bíredér a:
Rólad cincog a zsákban az!
De szomorú ugyebár,:
Rólad ordít a számár az!*

4. asztal. A rímet képpel helyettesítettem.

*Kürtös pogácsa, füstölt szalonna,
Itt van rakásra, díszlik halomba.
Minden kopasznak jut bajnövesztő,
minden ravasznak nyírfavessző.
(A vers többi részét is hasonlóan.)*

Számonkérés: A verseket egy-egy gyerek kiegészítve szépen felolvassa.

13. feladat:

Keressétek meg a *Mese* című verset! Olvassuk el! Ez a vers nagyon rövid, de e néhány sor tele van folytatható ötlettel, fölszólítással a továbbbrímelésre.

Egy heggy meggy — ez a három rímelő szó. Ha az egyestől kezdve tovább számolunk, tudunk-e a többi számnévhez is rímet találni?

Pl.: Két rét vét.

Három párom várom.
Négy légy mégy.

Mire hasonlít ez a sorozat? Egy mondókához, amely így kezdődik:

*Egy — érik a meggy.
Kettő — feneketlen teknő...*

Ordítanak ordasok... Ez a két szó szintén rímel, de nem a szó végén, hanem a szó elején. Három hangjuk pontosan megegyezik. Weöres Sándor írhatta volna úgy is, hogy *ordítanak ordasok* helyett *ordítanak farkasok* vagy *üvöltenek farkasok*.

De tetszett neki, hogy a két szó összecseng.

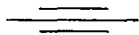
— Keressünk két szót, egy ígét és egy állatnevet, amelynek az elején három hang megegyezik!

Pl.: Mit csinálnak a halak?

halak — hallgatnak
csuka — csuklik
bálna — bálozik stb.

Befejezés:

Sok verset olvastunk ezen a foglalkozáson, de még mindig lenne mit olvasni. Most egy kis ízelítőt kaptatok, hogyan lehet ezekkel a versekkel játszani, tovább gondolni őket. Weöres Sándornak nagyon sok versét megzenésítették. Befejezésül hallgassuk meg a *Buba éneke* című versét a pécsi *Szélkiáltó* együttes előadásában, majd a verset a költő előadásában. Sajnos, már csak így hallhatjuk Weöres Sándor hangját, felvételtől.

BALOGH JÓZSEF
Kaposvár

A túrakajakozásról

A kajakkal történő túrázás kitűnő, ideális szabadidősport, mert lehetőségeivel közvetlen élményeket közvetít a természetről. Mint minden természethez kötött sportforma, a túrakajakozás is sokoldalú és váltakozó hatásokat szolgáltat. Az alacsony vagy magas vízállás, a sodrás változásai, a folyókanyarulatok, a vízben lévő természetes és mesterséges akadályok sokfélesége mindig új feladathelyzeteket teremtet. A folytonosan jelentkező új szituációk meghatározott manőverek alkalmazására készítetnek, amiket a nekik megfelelő evezőstechnikák (csapástechnikák) felhasználásával lehet megoldani.

Aki kajaktúrán részt akar venni, magától érthetődően rendelkeznie kell megfelelő mozgáskészséggel, uralkodnia kell evezéstechnikáján, hogy stabilizálni tudja a hajóját, meghajtani, kormányozni stb. Ezek megszerzéséhez rövidebb vagy hosszabb tanulási folyamat vezet. A kajakozás sajátos tanulási élményt közvetít. A hibák gyorsan felismerhetők, és ezzel könnyen korrigálhatók. Minden helytelen csónakmozgás azonnali válasz egy hibás evezőcsapásra. A tanulási siker több tényezőtől függ. Az egyéni képességek, felszerelés praktikus volta, tanár, oktató vagy edző személyisége, hozzáértése, terep, időjárás, társak stb. mind határozott jelentőséggel, befolyásoló szereppel rendelkeznek. Közülük kettőt, a terepet és a felszerelést külön kiemelem.

Az igazán jó terep megválasztásától döntően függ, hogy a kezdő kajakos a szokatlan szerrel gyors tanulási sikert ér-e el, vagy ennek hiányában nemsokára lemond a további próbálkozásokról. A kajakozás oktatásához ideális az állóvíz lapos parttal, amely lehetőleg fél—háromnegyed méter mély, tiszta és meleg vízzel, homok alappal.

A viszonylag nagyobb stabilitású, az evezéstechnikára jól reagáló, de kormány szerkezettel nem ellátott hajók könnyítik a munkát. Fontosnak tartom, hogy a kajaknak ne legyen lábkormány, kormány szerkezete, akkor jó, ha a kormány a kajak lapát révén a „kézben” van. Tehát speciális evezőstechnika alkalmazásával irányítható, ami alaptananyag! Ez egyben a kajakost készíti a sokoldalú technikái